

VYUŽITÍ

válečných zkušeností

Snaha využít praktických výsledků válečných střetnutí není v historii vojenství nic nového. Pozoruhodné na celé záležitosti je to, že ve většině případů byly skutečné efekty této snahy velice omezené. Ne nadarmo se s trochou sarkasmu často říká, že se armády připravovaly na válku minulou a ne současnou. Tato skutečnost se nedá obejít a pominout. Vědomí, že kritériem pravdivosti je v této oblasti společenská praxe, tedy válečná praxe, je zajisté správné. Chyba bude zřejmě v tom, že při zhodnocení a zobecnění této praxe docházelo k podstatným chybám. Tyto chyby zcela zřejmě nespočívají v oblasti čistě vojenské, ale ve sféře daleko zásadnější, totiž ve schopnosti správně poznávat. Je to otázka pravdy a omylu. Klasickým příkladem staletí přetrvávajícího omylu je např. snaha o aplikaci způsobu dosažení vítězství à la Kanny. Ve starověku taková snaha nemusela být vždy omylná, ve středověku musela být již ve většině případů a v novověku to byl již totální omyl. Přesto však německý generální štáb se o to snažil nejen v první, ale i v druhé světové válce.

Nejde však jen o případ bitvy u Kann. Takových omylných závěrů z praxe válečných střetnutí je celá řada. Všimněme se proto příčin, které k těmto závěrům vedly a poučení historií budeme se snažit vytyčit hlavní zásady k využití minulých zkušeností, i když nemusí být až ze starověku nebo se dotýkat tak katastrofálních případů.

Možnost chyb při využití zkušeností

Základním předpokladem možnosti využít minulých výsledků válečných střetnutí je použití analogie. Přesněji řečeno možnost použití analogie. Obecně je známo, že analogie je vždy neúplná a relativní, že dokonce její pravdivost

není zaručena ani tehdy, když použité předpoklady byly samy o sobě pravdivé. Přesto se v praxi využití analogického způsobu na to zapimíná a usuzuje se zcela jednoznačně. To je jedna ze zásadních chyb. Tato se tedy pohybuje zcela ve sféře abstraktního myšlení a nemá nějaký vyhraněně specifický vztah k vojenské oblasti. Poučení může v tomto směru být jedině: být si vědomí omezenosti a relativnosti analogie.

Druhou takovou oblastí, která podstatně zkresluje pravdivost našich poznatků je problematika konkrétnosti pravdy. Zajisté, že souvisí s první uvedenou chybou. Nepřihlížet ke konkrétní vzájemné souvislosti jevů a nebrat v úvahu podmínky, které se změnily nebo zcela určitě změní, to je cesta, která určitě zavede každého k omylu. Konečně další chybou, která se až příliš často vyskytuje je chyba zobecnění. Ta patří do oblasti formální logiky a měla by být jednou z těch, které je možné se celkem snadno vyhnout. Bohužel tomu tak není. Činění závěrů z jednoho nebo několika výsledků a jejich povýšení na obecnou platnost má velmi zhoubný vliv na pravdivost našich názorů a představ.

Všichni víme, že i praxe roste a vyvíjí se. To musí nutně znamenat, že obsahuje nové i staré. Ale to pak zároveň způsobuje, že ne každá praxe je skutečně naprosto spolehlivým kritériem pravdy. Toto postihnout a nelpět na starém, i když ve své době naprosto úspěšném, ale orientovat se na novou praxi je velmi podstatné při využívání všech našich zkušeností.

Nebudeme se zabývat těmi případy, které způsobují chyby z neznalosti uvedených tezí proto, že tyto teze jsou úmyslně zanedbávány. Pokusíme se ale na příkladech ukázat jejich správnou aplikaci.

Sféra zájmu

Třídní rozdělení světa je dnes natolik jednoznačné a přesvědčivé, že umožňuje rovněž tak jednoznačně a přesvědčivě stanovit naše protivníky pro případ válečného střetnutí. Ve vztahu k naší armádě je to seskupení NATO. Proto sféra zájmu pro využití válečných zkušeností se týká jednoznačně tohoto seskupení a zároveň i jeho jednotlivých členů. Bude vhodné připomenout, že nám v tomto článku jde o válečné zkušenosti a ne o mírovou praxi uplatňovanou v rámci NATO. Tím je také předem dána jednoznačně odpověď na to, co jako praxi v mírové době můžeme zkoumat a vyvozovat patřičné závěry. Jsou to všechna ta válečná střetnutí, ve kterých se angažovaly síly NATO. Použitelnost těchto zkušeností bude tím větší, čím větší účast na vzpomínaných střetnutích měly síly Varšavské smlouvy. Každý zajisté uzná bez dlouhých zdůvodňování, že intervence americké námořní pěchoty v Dominikánské republice má pro nás z hlediska vyvozených zkušeností nicotnou cenu oproti té, kterou má např. válka na Středním východě nebo válka ve Vietnamu.

Podstatným momentem je tedy účast sil a prostředků potencionálních protivníků. Vzhledem k mírumilovné politice zemí Varšavské smlouvy je jejich účast na soudobých válkách omezena pouze na oblast pomoci ve sféře bojové techniky, popřípadě přípravy vojenských kádrů. Naproti tomu seskupení NATO, v současné době armáda USA a Portugalska, se angažují celou svou silou. Tyto faktory mají pak zásadní význam pro vyhodnocování válečných zkušeností.

Protože otevřené střetnutí sil Varšavské smlouvy a sil NATO by znamenalo třetí světovou válku je přirozené, že je nutné se učit na všech střetnutích, kde se tyto mohutné síly angažují, byť jen částečně.

Jak jsem již uvedl, využitelnost zkušeností je úměrná vzájemné účasti potencionálních protivníků. Velmi omezenou sférou poučení jsou všechna ta vojenská vystoupení armády USA, ve kterých byl protivníkem někdo, kdo z hlediska vztahu k Varšavské smlouvě stojí zcela mimo. To je onen případ s Dominikánskou republikou, Panamskou republikou atd. Z hlediska armády Portugalska pak její kolonizátorské tažení v Africe. Průkaznější výsledky můžeme pak dosáhnout tehdy, kdy v určitém stupni se vyskytují obě hlavní světová vojenská seskupení.

Oblastí zkoumání pak mohou být:

- výsledky použití bojové techniky,
- použití způsobů boje,
- spotřeba válečného materiálu,
- morálka vojsk,
- způsob vedení války nebo operací,

a mnohé další vyplývající z konkrétního válečného střetnutí.

Platnost vyjmenovaných zkušeností bude tím větší, čím více se přiblíží možnému střetnutí uvažovaných hlavních vojenských seskupení. Všechna válečná střetnutí však dosud probíhala bez použití jaderných zbraní, tedy faktoru, který kvalitativně vtiskne svůj ráz možné třetí světové válce. Tento moment je zásadní a již předem vymezuje a omezuje platnost dosavadních zkušeností.

Všechna válečná střetnutí — i když se v nich cele angažovala hlavní síla NATO, totiž armáda USA — probíhala bez jedině možného ekvivalentu — bez armád Varšavské smlouvy. Tento moment je pak druhým zásadním, který vymezuje platnost dosavadních zkušeností. Sférou našeho zájmu pak zajisté budou i ta válečná střetnutí, kde se třeba neangažují přímo ani armáda USA nebo jiné armády ze seskupení NATO, ale obě válčící strany používají téměř shodnou techniku jaká je zavedena v ozbrojených silách NATO a Varšavské smlouvy. To je případ arabsko-izraelské války.

Jak je vidět v současné době nemůžeme očekávat čerpání zkušeností v té podobě, jak tomu mohlo být třeba v případě války sovětsko-finské a druhé světové války, kdy na karelské frontě během jednoho roku proti sobě s týmiž zbraněmi, v tomtéž terénu vystupovaly tytéž armády. Proto také všechny poznatky mohou být jen omezené a s relativní platností.

Konkrétnost poznatků

Uveďme nejdříve zdánlivě odtahitý příklad. Zbrojovka vyvinula nový typ děla. Před jeho zavedením do armády je třeba, kromě jiných opatření, sestavit pro něj tabulky střelby. Hlavním podkladem pro ně je experiment konaný na balistické střelnici. Podle měření na základě skutečné střelby se sestaví hodnoty tvořící obsah tabulek. Jen naprostý diletant však předpokládá, že použijeli takto sestavených tabulek pro každou jinou střelbu, dosáhne shodných výsledků. Výsledek střelby bude uspokojivý jen při zachování těch podmínek, za

kterých byly tabulky sestaveny. Jsou to např. teplota vzduchu, tlak vzduchu, vítr atd. Ve svém souhrnu se v praxi takováto situace nebude vyskytovat. Ke správnému použití děl pro střelbu je třeba zjistit pro každý další jednotlivý případ použití konkrétní podmínky a podle těch upravit hodnoty uvedené v tabulkách. Nestane-li se tak, nemůžeme očekávat příznivý výsledek.

Tak jako je to ve vztahu mezi tabulkovými a skutečnými podmínkami, je to i ve vztahu mezi podmínkami, za kterých jsme získávali zkušenosti z dosavadních válečných střetnutí a těmi, které se vyskytnou ve válečném střetnutí, kterého se sami zúčastníme. Bez konkrétních údajů nemůžeme nic pravdivého tvrdit.

Vezměme nyní příklady ze dvou nejčerstvějších válek.

1. Zkoumá se účinnost PLŘS na letouny. Dejme tomu, že PLŘS je táž, jakou budeme ve válce používat my, letoun týž, jaký bude používat taktické letectvo NATO.

PLŘS obsluhuje např. egyptská armáda, letoun pilotuje Izraelec. Na základě řady střelb se dochází k pravděpodobnosti sestřelu např. 0,6. Připusťme, že tento pokus konaný v dostatečné počtu nám umožňuje tvrdit jen to, co bylo uvedeno výše: uvedená PLŘS obsluhovaná egyptskou armádou dosahuje proti taktickému letounu pilotovanému Izraelcem P sestřelu 0,6.

Chceme-li počítat s touto pravděpodobností i pro eventuální střetnutí sil NATO s Varšavskou smlouvou, pak musíme vycházet z toho, že i úroveň obsluhy a pilotáže bude stejná. Ale nejen to, efektivnost sestřelu ovlivňují ještě další okolnosti.

Vezměme případ blížící se skutečnému střetnutí těchto prostředků více. PLŘS je tatáž, letoun rovněž stejný a kromě toho pilotovaný Američanem. Válka probíhá ve Vietnamu. Opět na základě mnoha pokusů se stanovila P sestřelu. Například 0,3. Pro zobecnění platí totéž co výše. PLŘS obsluhována Vietnamcem dosahuje proti letounu pilotovanému Američanem P sestřelu 0,3. Nic víc říkat nemůžeme. Nižší pravděpodobnost nespočívá v tom, že Vietnamec je horší než Egyptan a Američan lepší než Izraelec. Na první pohled to tak vypadá, protože technika na obou stranách je stejná. Příčina rozdílu je však v podmínkách vedení války. Taktické letectvo USA použité ve Vietnamu a taktické letectvo VDR byly jako celek v jiném poměru než letectvo Egypta a Izraele. To přirozeně ovlivňovalo PVO jako celek a PLŘS jsou jednou z jeho součástí.

2. Zkoumá se účinnost PTRS na tanky.

Vztahy jsou opět stejné. PTRS je třeba naší výroby a tank je americký. PTRS obsluhuje Syřan a v tanku je izraelská osádka. Nebo:

3. Zkoumá se účinnost tanku proti tanku.

Vztahy jsou stejné.

Na základě mnoha pokusů (tedy praktických střetnutí) docházíme k tomu, že např. jedna obsluha zařízení PTRS zničí dva tanky. V případě tanků bojujících navzájem je to třeba poměr 1 : 1. Ani pak nemůžeme tvrdit nic jiného než to, že v konkrétních podmínkách arabsko-izraelské války bylo dosahováno uvedených hodnot. Prostá aplikace na naše poměry není možná. Tyto poměry by totiž musely být naprosto stejné, jako v popisovaných případech. Vezmeme-li třeba

ba jen takový moment, jako je terén pražsko-sarského směru a terén Sinaje nebo Golanských výšin, pak rozdílnost se jeví více než zřejmě. V případě použití PTRS a tanků je právě tento moment jedním z rozhodujících.

Ošidnost analogie, pomínutí požadavku konkrétnosti pravdy a rychlé zobecnění se ukazuje velmi zřetelné, jako jeden z naprosto negativních faktorů pro využití zkušeností. Aby nedošlo k vážným nedorozuměním, zdůrazňuji, že všechny poměry, čísla a pravděpodobnosti byly zvoleny jako příklady.

Hrubé chyby

Ačkoli se obvykle nikdy nepočítá v přípravě válečných střetnutí s hrubými omyly jak v této přípravě, tak v průběhu války, pak zkušenost nás učí, že k nim přesto dochází. Pamatuji si ji nejen pro katastrofální důsledky, které tyto hrubé omyly měly, ale také trochu pro jejich senzačnost. Na takové případy se skutečně nikdy nezapomíná a uvádějí se při každé příležitosti jako mementa.

Na co se ale zapomíná je to, že tyto hrubé omyly byly hrubými právě pro svoje důsledky, které způsobily. Tím totiž nabývá celý další průběh boje nebo války zcela jiného charakteru, je neustále ovlivňován původními chybami, protože jedna příčina vyvolá množství důsledků a ty pak zase v řetěze další příčiny dalších důsledků. Jako celek se válečné střetnutí pohybuje zcela mimo typického průběhu, který při zachování elementárních zásad přípravy a vedení války nemohl nastat. Z této situace vyvozované zkušenosti mají naprosto mizivou cenu. Když vzpomínáme arabsko-izraelských válek pak v roce 1967 pomínutá pohotovost PVO na egyptské straně vyvolala takové důsledky, které jen těžko se mohou někdy v budoucnu opakovat. To je také případ začátku války sovětsko-německé, invaze kontrarevolucionářů na Kubu atd.

Nejde tedy o to zapomínat na hrubé omyly a celou věc bagatelizovat poukazem na to, že u nás se nic podobného nemůže stát, jako spíše si uvědomit, že důsledky těchto hrubých chyb zkrusily všechno další a to je tedy jedinečné a neopakovatelné.

Základní srovnání a zhodnocení

Dříve než budeme vyvozovat jakoukoli zkušenost, přistoupíme k vymezení jistých charakteristik, které uvozují konkrétně zkoumaný případ. To se týká celého válečného střetnutí i dílčích poznatků. Za hlavní charakteristiky pokládáme:

- hodnotu válčících stran (vojenská, technická, morální atd.),
- cíle války,
- prostor války a jeho zvláštnosti,
- dobu (datum) válečného střetnutí.

Důležitost ohodnocení těchto faktorů spočívá v tom, že předem upozorňují na hlavní podmínky, při kterých se docházelo ke konkrétním výsledkům. Současně s tím pak zkoumání těchto prvotních charakteristik ještě neznamená, že podrobně nerozebereme další konkrétní podmínky související např. se stavem zvládnutí techniky, kvalitou této techniky a dalšími faktory určujícími výsledek střetnutí.

Velmi častým zdrojem chyb pro vyhodnocení zkušeností je totiž ta okolnost, která vytrhává jednotlivé jevy z celkových souvislostí, zjednodušuje a redukuje zkoumaný problém, a proto ve svém celku výsledky takovýchto zkoumání jsou vlastně nepoužitelné. Vrátime-li se např. ke vzpomínanému vztahu účinnosti protitankových zbraní na tanky, pak výsledek takovéhoho palebného střetnutí nemůže být závislý jen na obsluze a kvalitě PTRS a tanku. To je pouze jedna stránka věci. Nezkoumáme-li okolnosti řízení a velení těmto tankům a na druhé straně protitankovým prostředkům, pomíjíme-li otázku zásobování, nevšímáme-li se terénu, neuvažujeme-li o účasti jiných druhů vojsk a zbraní (a o dalších okolnostech), pak vlastně výsledek tohoto skutečně válečného střetnutí se rovná experimentu prováděnému kdesi na střelnici v mírových podmínkách.

Již z toho co jsem uvedl je zřejmé, že k zevšeobecnování válečných zkušeností je zapotřebí velice usilovné a pečlivé práce; to si vyžaduje jistou dobu, ale co hlavně — rozsáhlé a hlavně pravdivé podklady ze širších souvislostí.

Problém získání těchto podkladů je dosti složitý a v podstatě se vlastně ničím neliší od získávání zpráv o nepříteli ve válce, které se sami zúčastňujeme. Žádná z válčících stran všechny údaje nepublikuje. Připustíme-li větší dostupnost údajů z té strany, se kterou sympatizujeme nebo kterou otevřeně podporujeme, či jde-li dokonce o našeho spojence, pak strana protivná představuje pro nás objekt průzkumu, který pečlivě utahuje všechny důležité okolnosti pro naše vyhodnocení. Získání takových údajů je pak rozhodně těžší, než např. průzkum našeho skutečného nepřítele ve válce. Z toho plyne důležitý závěr pro zpravodajskou práci v míru. Chceme-li reálně posuzovat výsledky omezených válek, pak musíme věnovat pozornost nejen armádám NATO, ale všem těm, které mohou přijít v úvahu, jako realizátoři (nebo kopisté) vojenských zásad NATO, či jako uživatelé bojové techniky NATO.

Studované skutečnosti

Omezené války, probíhající od konce druhé světové války do současných dnů, dávaly vždy širokou možnost posoudit řadu okolností, které z mírové praxe jsme mohli ohodnotit jen velmi úzce. Jak nás zkušenost naučila, a to nejen na případech válek, vždy můžeme sledovat zejména tyto skutečnosti:

- zavedení nové bojové techniky,
- praktické výsledky známé bojové techniky,
- účinnost a vhodnost nové bojové techniky,
- způsoby vedení boje, operace a války jako celku,
- spotřeba válečného materiálu všeho druhu,
- ztráty živé síly a techniky a možnost její úhrady,
- způsoby zahájení války, utajení jejích příprav, klamání,
- výsledky průzkumných prostředků a průzkumu jako celku,
- možnosti spojení a vliv rušení na ně,
- morálka vojsk a štábů,
- obnova bojeschopnosti.

Při studiu všech těchto okolností a skutečností vždy vycházíme ze dvou hledisek.

Předně sledujeme praktické výsledky válečného střetnutí v oblastech, které teoreticky předpokládáme, že budou realizovány i při eventuálním našem ozbrojeném vystoupení. Je to tedy ověření teorie experimentem ve válečných podmínkách.

Za druhé to znamená sledovat všechno nové, co jsme dosud nepředpokládali, a posoudit zda tyto skutečnosti se mohou vyskytnout i v případě našeho střetnutí s nepřítelem. Kromě toho pak sledovat tendence potencionálního protivníka nebo té válčící strany, která tyto tendence kopíruje. To je velmi důležitý moment zejména proto, že jeho osvětlení dává možnost předvídat způsob vedení ozbrojeného střetnutí protivníkem ve válce, které se sami zúčastníme. Velmi důležitým momentem je pak to, abychom nikdy neorientovali svá studia jen na kladné výsledky, kterých potencionální protivník dosáhl (strana protivníkoví se blíží). Každá praxe i pokus, tedy i nezdařený, má z hlediska rozšíření našeho poznání význam.

Ztroskotá-li např. pokus o vzdušný výsadek kombinovaný s námořním, pak to neznámá, že jej v budoucnu nemůže nepřítel použít. I protivník se poučuje a zlepšuje svou teorii a praxi. Podstatou je, že k takovému činu došlo, a nyní jde o to, vyhodnotit co způsobilo jeho nezdar. Kdybychom chtěli uvést právě takovéto opomenutí z válečné praxe, pak je to příklad španělské občanské války, kdy německé a italské tanky se několikrát snažily samy prolomit frontu hlubokými klíny. Tyto skutečnosti, protože se prakticky nezdařily a zůstalo jen u snahy, byly ne zcela správně vyhodnoceny jako možný způsob budoucího vedení operací ze strany fašistického Německa. A na druhé straně např. nezdařené výsledky Angličanů a Kanaďanů v Norsku, Řecku a ve Francii způsobily, že Německo podcenilo tyto tendence Spojenců na dosti dlouhou dobu.

Učit se na vlastních chybách a nezdarech je nanejvýš prospěšné. Dvakrát prospěšnější je však poučovat se i na nezdarech protivníka.

Praktická použitelnost zkušeností

To, co jsem dosud řekl o mezích využití zkušeností, by mohlo snadno vést k názoru, že neopakovatelná konkrétnost způsobí praktickou nepoužitelnost všeho, co bylo vyhodnoceno. Tak tomu ovšem není. Jedna věc je přihlížet ke všem konkrétním souvislostem a druhá zevšeobecňovat a poučovat se.

Nic není prostým opakováním minulého. Vždycky můžeme na praxi objevit nové, dosud neznámé prvky nebo aspoň potvrdit celkovou tendenci z poněkud jiných hledisek, než jsme dosud činili. Vezměme si např. problém nenačalého zahájení války. O tomto bodě bylo již napsáno a vysloveno mnoho. Jsou zastánci utajitelnosti, ale více je těch, kteří o tom pochybují. Přihlédneme-li ke zkušenostem obou posledních arabsko-izraelských válek, pak je zřejmé, že zahájení války (za určitých podmínek) je možné utajit. Zajímavá a pravdě sloužící je ta okolnost, že se to podařilo jednou té a jednou oné straně. A to za podmínek, které logicky musely v obou případech znásobovat pozornost obou stran, protože vlastně nikdy nešlo o mír, ze kterého vypukla válka, ale jen

o ozbrojené příměří. Přesto se to zdařilo. Ještě pozoruhodnější je to, že právě Egypťané, kteří se dopustili v první válce tolika chyb, dokázali se z ní poučit a vyvodit správné závěry. To tedy velmi názorně ukazuje, jak prospěšné je správné studium válečných zkušeností. Ale o to v první řadě nejde. Jde o vyhodnocení těch příčin, které umožnily překvapivé zahájení války, o postižení opomenutí chybující strany, o vyvarování se jich a o postižení způsobů utajení a jejich aplikování. Hodnota praxe v tomto směru má obecnou platnost a při podrobném studiu těchto dvou případů nás musí učiněná zkušenost vysoce obohatit.

Nebo případy s PLRS. I když nemůžeme pro budoucnost vycházet z toho procenta pravděpodobnosti sestřelu, kterého dosahovala vojska na frontách arabsko-izraelské války, pak musíme přihlížet k tomu, že praxe probíhala ve skutečných válečných podmínkách, které žádné mírové experimenty nahradit nemohou. Vysoká účinnost PLRS se stala tak naprosto prokazatelnou. Totéž platí i o použití např. tankové techniky.

Ale nejde jen o experimenty s technikou. Jako trvalá tendence ze strany Izraelců (a tedy někoho, kdo se značně přibližuje pojetím vedení války silám NATO) se ukázalo používání rozsáhlých klamných manévřů a opatření. To jen potvrzuje skutečnosti z druhé světové války, kdy žádná anglo-americká větší operace nebyla zahájena a vedena bez klamání.

Dále se potvrzuje důraz kladený na taktické letectvo na bojišti, důraz na použití tankových jednotek a mechanizovaných vojsk atd. To nejsou zdaleka samozřejmé skutečnosti, které bychom mohli opřít jen o mírovou praxi. Cena válečné zkušenosti je tedy i v těchto zdánlivě obecných zjištěních. Jiná věc je rozhodnout, jak a kde tyto zkušenosti aplikovat. Jednak jde o problém času. Ukvapenost při zavádění zkušeností do výcviku vlastních vojsk, a to ještě neúměrně stupni možného využití, nebo naopak zase váhavost při reakci ve sféře zbrojních programů a vývoji zbraňových systémů, to jsou obvyklé chyby v tomto oboru. Proporce mezi zainteresovanými a nezainteresovanými jsou velice jemné a citlivé. V každém případě vyžadují centrální řízení a rozhodnutí. Jako způsoby a oblasti nutné pro využití válečných zkušeností můžeme jmenovat např.:

- zpravodajské informace štábům a vojskům, diferencovaně a převážně obecně,

- zřetel na vyhodnocené skutečnosti při přípravě štábů ve cvičeních všeho druhu,

- procvičení přesně stanovených učebních otázek ve cvičeních s vojsky,
- trvalé zavedení určitých opatření do vojsk počínaje nejnižšími stupni,
- úpravy a změny v konstrukci a obsluze bojové techniky,
- vývoj nové bojové techniky,
- úprava řádů a předpisů,
- reakce ve výuce na školách,
- využití zkušeností ve sféře politické přípravy vojsk a štábů,
- aplikace v oblasti CO,

atd. atd.

Pro všechna praktická opatření musí však vždy platit tato zásada: všechno je řízeno centrálně, na základě pečlivých zhodnocení a uvážlivě z hlediska času i obsahu pro jednotlivé oblasti využití.

Nic není škodlivější než individuální iniciativa vzešlá na podkladě studia populárních materiálů nebo technických podkladů předkládaných zhusta ze zahraničních pramenů. O aplikaci válečných zkušeností rozhoduje velení armády nebo koalice armád.

Závěr

Využívání válečných zkušeností musí probíhat podle přesně stanovitelných metod a zásad, které platí pro celou oblast lidského poznávání. Vojenské specifikum vnáší konkrétní vztahy a podklady, ale nemůže obecně platná kritéria pravdivosti poznání změnit. Při vyhodnocení průběhu minulých válečných střetnutí se pravdě přiblížíme vždy více tehdy, kdy účastníci tohoto střetnutí jsou buď totožní nebo blízcí s účastníky eventuálního válečného střetnutí mezi silami NATO a Varšavské smlouvy.

Sféra zkoumání se pak pohybuje nejen v mezích celkového průběhu tohoto střetnutí, ale ve všech použitelných a srovnatelných jeho částech. Aplikace válečných zkušeností má zásadní význam pro každou armádu nebo koalici, a proto musí být nejprve obsahově formulována a pak zavedena příslušným stupněm velení.

I se zřetelem ke všemu, co jsem uvedl, nebo právě vzhledem k tomu, pro nás zůstává trvalým a největším zdrojem poučení sovětsko-německá válka. Vojenská stránka věci je zde zdůrazněna i aspektem střetnutí dvou třídně nesmiřitelných společností, což poskytuje jakýsi předobraz možné třetí světové válce, předobraz, který ve svých rozměrech a náplni nebyl dosud ničím překonán.